

DİJİTAL ÇAĞDA MEDYA OKURYAZARLIĞININ ÖNEMİ

Taner SOLMAZ*

Ülhak ÇİMEN**

Hakan YÜKSEL***

Öz

Globalleşen dünyada teknoloji her alanda hızla ilerleyerek yaşantımızı derinden etkilemiştir. Teknolojinin bu değişim ve gelişimi, iletişim teknolojilerinin de tekamülüne neden olarak iletişimin her alanda sayısallaşmasına neden olmuştur. Böylece gerek sosyal hayat, gerekse medya ve medya uzantılı eğitim mecrasında dijitalleşme sürecine girilmiştir. Bu bağlamda ele aldığımız çalışmada, eğitim dünyasında ihtiyaç haline gelmiş olan medya okuryazarlığının dijital çağdaki önemi belirtilmiştir. Bununla birlikte çalışmamızda; genç bireylerin değişen ve gelişen yeni iletişim teknolojilerinden ve dijital iletişim ortamlarından gelen bilgileri anlama, yorumlama ve bu bilgileri karşı tarafa aktarabilmelerinin ehemmiyetine değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Dijitalleşme, Medya Okuryazarlığı, Eğitim.*

The Importance Of Media Literature In Digital Age

Abstract

In the globalizing world, the technology has deeply influenced to our lives by rapidly advancing on every field. This change and development of technology has caused that to the digitization of the communication in each area as a reason to the development of the communication technologies. Thus, to the process of digitization has been entered both in the social life and in the education field to media and media extension. In our work in this context, it was defined to importance in digital age of the media literacy needy of the educational world. Also in our work; it was mentioned

* Öğ. Gör., Kafkas Üniversitesi Radyo TV Programcılığı Bölümü.

** Öğ. Gör., Kafkas Üniversitesi Radyo TV Programcılığı Bölümü.

*** Öğ. Gör., Kafkas Üniversitesi Radyo TV Programcılığı Bölümü.

of understanding, interpreting and transmitting to this information; changing and evolving from new communication technologies and to information in digital communication media of young people.

Keywords: *Digitalization, Media Literacy, Education.*

Giriş

İletişim teknolojilerinin sayısal ortamdaki hızlı gelişimi dijital çağda konvansiyonel medyadan farklı olarak yeni medya alanını oluşturmuştur. Böylece medyanın yeniden tanımlanması gerekmiştir. Yazılı ve yazılı olmayan bilgilere erişim, özellikle yeni medyadan yoğun olarak gelen bilgilerin analizi, çözümlenmesi, yorumlanması medya okuryazarlığının önemini artırmıştır. Geleneksel medyanın dijital medya, sanal medya gibi isimlerle anılan yeni medya sürecine taşınması ve yeni iletişim teknolojilerinin hayatın her alanında etkin hale gelmesi ile birlikte medya okuryazarlığı eğitimi yaşamın zorunlu bir parçası haline gelmiştir. Yeni olarak ifade edilen dijital medya sayısal tabanlı bir yapıya sahiptir ve sayısal tabanlı özelliği nedeniyle medyada farklı ortamlar, çoklu ortamlar oluşmuş, bilgiyi arama ve bilgiye erişim farklı boyutlara taşınmıştır. Medya nedir? Medyadan gelen bilgileri nasıl yorumlanmalıdır? Medya nasıl okunmalıdır? Bu soruların cevaplarını veren ve medyanın kitleler üzerindeki etkisini analiz edebilen medya okuryazarlık eğitimi, başta ABD ve Avrupa olmak üzere tüm dünyada önemini giderek artırmıştır. Sivil toplum hareketleri olarak doğan medya okuryazarlığı eğitimleri daha sonra hükümetlerin eğitim programlarına dahil edilmiş ve zamanla tüm dünyada eğitim müfredatlarının içine alınmıştır. Gençlerin medyadan gelen mesajları anlamlandırabilmesi, bu mesaj ve bilgileri doğru analiz edebilmeleri, doğru yorumlayabilmeleri yönündeki eğitim programları bütün ülkeler tarafından uygulanmaya başlanmıştır. Türkiye de bu yönde önemli adımlar atmış ve son yıllarda medya okuryazarlığı eğitimine oldukça önem vermiştir. Sayısallaşan iletişim teknolojileri ile birlikte önemli bir değişime uğrayan medya, sanal ve eş zamanlı sosyal bir mecraaya taşınmıştır ve bu durum medya okuryazarlığı eğitimini geleneksel medya okuryazarlığına göre farklı bir düzleme taşımıştır. Dolayısıyla çalışmada değinildiği gibi gerçek olanın muğlaklaştığı ve dijital kültürün hakim olduğu sanal dünyada medya okuryazarlığı eğitimi her zamankinden daha fazla önemli hale gelmiştir.

1. Kavram Olarak Dijitalleşme

Bilgisayar teknolojisinin hayatın önemli bir parçası haline geldiği 2000’li yıllar, “dijital yüzyıl” olarak adlandırılmaktadır. Dijital yüzyıl, dijitalleşme diye tanımlanan sayısal kültürün ağırlıklı olarak yaşandığı dönemi çağrıştırmaktadır. Konvansiyonel medyanın (geleneksel medya) dönüşüm yaşayarak yeni medya formuna kavuştuğu bu dönem, insanların gündelik yaşam alışkanlıklarını değiştirmiş, sanattan edebiyata, eğitimden askeri ihtiyaçlara kadar her kademedede yenilik ve değişimlere sebep olmuştur. Bireylerin karşısına e kitaplar, e dergiler gibi okuma mecraları çıkmış ve sanat dijital ortamlarda yerini almıştır (Uçan, 2013:41). Ayrıca dijitalleşme, yani sayısallaşma nosyonu gibi her alanda ağırlığı hissedilen teknolojik tekamül olarak incelenebilir. Bunun yanı sıra dijitalleşme, analog iletilerin bilgisayar ortamına aktarılması, bu mesajların işlenebilmesi, kolay bir şekilde taşınabilmesi, depolanabilmesi ve elektronik sinyallere dönüştürülebilmesi sürecini ifade etmektedir. Görüntü, ses ve metinlerin birlikte işlenebilmesi geçmişte mümkün değil iken, dijitalleşme ile mümkün hale gelmiştir (Özçağlayan: 94-96 Akt: Ormanlı, 2012:32). Dijital teknoloji, içinde bulunulan çağda hayatı yeniden anlamlandıran bir konum haline gelmiş ve yazının icadından sonra insan hayatını değiştiren en önemli olgu durumuna yükselmiş, insanın kültürünü her yönden etkilemiş, bireyi ve toplumu dönüştürmüş, her açıdan insanı yoğurmuş, böylece sadece araç gereç olmanın çok ötesine geçmiş bir kültür haline gelmiştir (Taşdelen, 2016:38).

Bilişim teknolojilerinde yaşanan ve sınırları tam olarak çizilemeyen, nerede başlayıp nerede son bulduğu görülemeyen hızlı bir teknolojik gelişme durumu yaşanmaktadır. Her türlü bilginin dijital ortamlarda üretilmesi ve bu bilgilerin dijital ortamlarda çoğaltılıp, depolanıp dağıtılması insanları bilgisayar tabanlı teknolojiye bağımlı kılmıştır. Dijital dünyada, üretimin sayısal tabanlı teknolojilerde yapılması ile birlikte üretilen ürünler yine bilgisayar ortamlarında tüketilir hale gelmiştir.

“İnsanlar artık dijital kimlikleriyle bir var oluş sağlamaktadırlar. Dünyada milyarlarca kişinin kullandığı sosyal ağlar, günümüz insanı için bir lüks değil, bir kimlik meselesi. Baskın ve geçerli olan gerçek dünya değil dijital çevrenin ne kadar verimli ve etkin kullanıldığı. Dünyamız artık sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçen bir örüntünün de ötesine geçip milyonlarca insanın tek başlarına aynı ekrana baktıkları bir toplum halini aldı” (Koç, 2016:30).

Teknolojinin her geçen zaman yenilenen ve değişen özelliği sebebiyle iletişim teknolojileri de gelenekselden koparak yeni bir mecraya taşınmış, bu durum da iletişimin dijitalleşmesini sağlamıştır. İletişimin dijitalleşmesi, iletişim dünyasında bulunan bir çok yeniliğin iletişim sürecine dahil edildiği ve iletişim sürecinin değişime uğradığı bir süreci ifade etmektedir. İletişim süreci, bilişim dünyasında yaşanan teknolojik gelişmeler sonucunda bilgisayar ortamlarında gerçekleşmeye başlamış ve özellikle internetin ağırlığını tüm dünyada hissettirmesi ile birlikte bu süreç toplumsal ve ulusal sınırların çok ötesine taşınmıştır. Böylece hayatın her alanında kullanılan bilgi, dijital ortamlarda eski dönemlere kıyasla daha hızlı üretilip, daha hızlı tüketilen bir kavram haline gelmiştir. Yaşanılan tüm bu gelişmeler bütün insani faaliyet alanlarını etkilemiş ve insanların bilgiyi üretme, depolama, bilgiye erişme biçimlerini dijitalleştirmiştir. Sayısallaşan içerikler internet sayesinde tek bir araçta toplanarak medya yakınsaması (*convergence*) kavramını doğurmuştur. Böylece insanoğlu sese, görüntüye, ikonlara, nesnelere tek bir araç üzerinden ulaşarak iletişim sürecinin de hareketlenmesini sağlamıştır. Ancak bu durum geleneksel medyaya ilgiyi azaltmış ve tüketim eğilimleri teknolojik gelişmelere paralel olarak değişime uğramıştır (Çaycı ve Karagülle, 2016:573). Castells'e göre ise; global anlamda bütün iletişim araçlarını birleştirerek eş zamanlı etkileşim özelliğine sahip dijital iletişim sistemlerinin varlığı, kültürü değiştirmekte ve değiştirmeye de devam etmektedir (Castells, 2008 Akt: Aydoğan, 2014:17).

CERN (Avrupa Nükleer Araştırma Merkezi) laboratuvarlarında HTML (Hyper Text Markup Language) işaret dilini geliştiren, dijital ağ sisteminin değerinin farkında olan Tim Berners-Lee, dünyanın her yerinde yer alan bilgisayar dosyalarını birbirine bağlayan ve “dünya çapında bir bilgi ağı” oluşturan hipermetin sistemi oluşturmayı planlamıştır. Böylece internetin yazılı metinlerle sınırlı kalmasının ötesinde, multimedya verilerinin oluşturulmasına ve bunların paylaşılmasına olanak tanıyacak bir sistem oluşturmuştur. Bu gelişme metinlerin, hipermetine dönüşüp çoklu ortamlarda paylaşılması, internet kullanımını büyük ölçüde değişime uğratmıştır ve artık internet, insanlığın bilgi havuzunu oluşturan bir konuma gelmiştir (Crowley ve Heyer, 2014:476-477). Dijital teknoloji sayesinde bilgi, bilgisayar ortamlarında yeniden şekillenmiş ve adına bilgi toplumu denilen bir toplum doğmuştur. Bilgi çağı diye adlandırılan bu çağda e-devlet, e-ticaret, e-okul, e-hukuk gibi yeni kavramlar tanımlanmış, bu kavramlara uygulama yolları

aranmıştır. Elektronik okuryazarlık bu kavramlardan sadece biridir ve okuryazarlık kavramının algılanmasında farklı bir yaklaşımı getirmiştir. Çünkü elektronik metinler, mürekkep kullanılarak kağıt üzerine yazılan metinlerden farklı olarak dijital olan ya da sonradan dijital ortama aktarılan metinleri akıllara getirmektedir. Dijital ortamlarda bu düz metinlere ses, görüntü, animasyonlar eklenerek metinlerin farklı bir perspektifi insanoğluna sunulmuştur. Dijital çağda mürekkep dijitalleşmiş ve sayısal ortamlarda kullanılmak üzere farklı mürekkeplere ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Dergi, gazete ve kitaplar da elektronik ortamlarda yerlerini almış, alışılmış özelliklerinden farklı bir formda ses, görüntü ve animasyonlarla zenginleştirilerek hedef kitleye sunulmaya başlanmıştır (Solmaz, 2016:5).

Son yıllarda yaşanan bilgi iletişim teknolojilerinin (BİT) hızlı tekamülü, tüm dünyada kültürel, sosyal, askeri, ekonomik açıdan değişimleri de beraberinde getirerek, dijital kültürün hakim olmasını sağlamış ve bu durum da vatandaşlık bağlamında farklı kavramların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu nosyonlardan en önemlileri e-vatandaşlık, siber vatandaş, dijital vatandaşlıktır ve Ribble, dijital vatandaşlığı dokuz başlık altında ele almıştır. Bunlar, dijital etik, dijital okuryazarlık, dijital iletişim, dijital erişim, dijital ticaret, dijital haklar ve hukuk, dijital gizlilik ve güvenlik, dijital sorumluluk ve dijital sağlıktır. Ribble, aynı zamanda dijital kültürün tüm ağırlığının hissedildiği bu çağda, dijital vatandaşlık eğitiminden bahsetmiş, bu eğitimin önemine vurgu yapmış ve dijital vatandaşlık eğitiminde ailelere, öğretmenlere ve okullara önemli görevler düştüğünü belirtmiştir. Gençlerin hayatları boyunca öğrendikleri olumlu davranış ve tutumları dijital yaşamda da uygulayabilmeleri için gerekli eğitimin sağlanması planlanmıştır. Bu çalışmalar ışığında ailelere, öğretmenlere yönelik öneriler sunulmuş, çocukların ve gençlerin dijital sorumlulukları bilip bu sorumluluklara göre dijital teknolojiyi daha sağlıklı kullanmaları amaçlanmıştır. Bilgisayar teknolojisinde yaşanan gelişme ve buna paralel olarak ortaya çıkan internetin gelişimi ve yaygın olarak kullanımı da dijital kültürün ve dijital nosyonların günümüzde kullanımı bağlamında önemli bir etken olmuştur. İnternet, vatandaşların bir sınırlamaya maruz kalmadan istedikleri yerde, istedikleri uzaklıkta bir kişi ile iletişime geçmelerine olanak sağlamış ve vatandaşlara dijital ortamda özgürce fikirlerini, ideolojilerini yayma fırsatı vermiştir. Dijital teknolojinin en önemli göstergesi olan internet, toplumların yaşantılarını değiştirmekle kalmamış insanların gerek birbirleri ile gerekse dünya ile olan

bağlarını hızlı bir değişim içerisine sokmuştur. İnternet, dijital teknoloji ve bilgisayar teknolojisi ile iç içe olan, bilgisayarı iş aracı görmenin yanında keşif, oyun ve iletişim için de kullanan nesli, Prensky, dijital yerliler olarak tanımlamıştır. Bu dijital yerliler bilgisayar teknolojisi ile internete sıkı sıkıya bağlıdır ve dijital yerlilerin gerek gerçek dünyada, gerekse sanal dünyada arkadaş çevreleri çok geniştir. Yaşamları için gerekli olan bütün bilgileri sanal ortamdan elde edeceklerine inanırlar. Dijital yerlileri dolaylı olarak bir kazanım sayan Prensky, bu neslin, dünyanın farklı yerlerinden internete bağlanarak, özgür bir şekilde bilgilerini paylaştıklarını, özgür bir şekilde iletişim kurduklarını, örgütlenerek haklarını aradıklarını ve böylece dijital ortama katkıda bulunduklarını söylemektedir. (Prensky, 2001 Akt: Karaduman, 2014:103-119).

2. Dijitalleşme Sürecinde Eğitim

Eğitim, tarih boyunca insanoğlunun sahip olduğu en önemli haklardan biri olmuştur. Tarihin her döneminde bireylerin, toplumların eğitimi için önemli çalışmalar yapılmış, emekler sarf edilmiş ve eğitim için büyük bütçeler ayrılmıştır. Antik Yunan'dan, Roma'ya, Erken Hristiyan döneminden Rönesans ve Aydınlanmaya, Mısırlılardan Çinlilere, Selçuklu ve Osmanlı'dan Cumhuriyet dönemine kadar, her çağda, her dönemde, her millette eğitim önemli kavramlardan ve haklardan biri olmuştur. Zamanla modelinde ve içeriğinde değişimler yaşansa da eğitimin asıl amacından hiçbir zaman uzaklaşmamıştır. Eğitimin temel amacı ise; yaşadığı çevrenin doğal şartlarına ve zamana ayak uydurabilen, hayatla rasyonel bir şekilde mücadele edebilen insanı, bireyi yetiştirmek olmuştur.

Eğitim kavramı farklı ifadelerle, farklı amaçlar doğrultusunda değişik formlarda tanımlanmıştır. Literatürde çok defa birçok tanımı ile karşılan eğitimi şu şekilde tanımlamak mümkündür; “Eğitim, toplum içerisinde bulunan bireyin yeteneklerini, tutumlarını ve davranışlarını geliştirdiği süreçtir” (Tezcan, 1985:4). Eğitim, en genel bakış açısı ve anlamıyla bireyin davranış ve tutumlarında değişiklik oluşturabilme faaliyetidir (Baykul, 1992:85). Toplumların ve bireylerin yaşamlarında birçok faktör vardır ki insan davranışlarında, tutumlarında değişikliklere sebep olmaktadır ve bu faktörlerin en önemlisi de eğitim olmuştur. Her bireyin eğitiminin başladığı yer şüphesiz ailedir ve birey dünyaya geldikten sonra yavaş yavaş dış dünyayı tanımaya aile ile başlar ve davranışlarını, olaylara karşı verdiği tepkileri de önce

yaşadığı aileden öğrenir. Sosyal bir varlık olan insanın hayatında aileden sonra en önemli eğitim aşaması ise okul olmuştur. Okullarda verilen eğitim, belli amaçlar ışığında gerçekleşir ve bu amaçların yerine getirilmesi için belli eğitim faaliyetleri oluşturulur. Birey okuldaki alması olduğu eğitim ile daha önce öğrendiği davranışlara yenilerini ekler ve böylece hem davranışlarında bir değişim ve gelişim yaşar hem de yeni davranışlar kazanmış olur. Özellikle, bilgi çağı olarak adlandırılan dijital yani sayısal çağda eğitim, değişime uğramış, farklı platformlara taşınmıştır. Bilgisayar teknolojilerinde yaşanan hızlı ilerleme, buna paralel olarak gelişen internet teknolojisi, e-devletin, e-ticaretin, e-hukukun, e kitapların ortaya çıkmasında önemli bir etken olmuştur. Mürekkebin dijitalleştiği bir ortamda uzaktan eğitim ve öğretimin kalitesi artmış, daha çok görsellikle desteklenen bu sistemler uzaktan eğitimin ilgi çekmesinin nedenlerinden biri olmuştur. 21. yüzyılda önemli değişimlere uğrayan eğitim kavramı, dijital çağda değişik programlarla ortaya çıkmış ve özellikle yeni nesil bu eğitim programlarına daha çabuk erişim sağlar hale gelmiştir. Bilgi toplumunu yaşadığımız bu çağda, eğitimden sağlığa, sosyal hayattan ekonomik hayata, askeri alanlardan sivil hayata kadar her alanda hızlı değişim ve dönüşümler yaşanmış, bu durum eğitimin yeniden tanımlanması gerekliliğini de zorunlu kılmıştır.

“Bilgi toplumunun yeni üretim dinamikleri, toplumsal yaşamın geleneksel anlayışlarını, yerleşik kurumların yapı ve içeriklerini değiştirdiği gibi eğitim anlayışında da değişiklikleri gerektirmiştir. Bu süreçte eğitimin yeni tanımı şöyle yapılabilir (<http://www.beyaznokta.org.tr>): “Kişide kendi öğrenme profili hakkında farkındalık yaratılması yoluyla, daha üst zihinsel yeteneklerini ortaya çıkarıp geliştirmesi ve bu arada da değişen çevresel koşullara uyum gösterebileceği bilgi, beceri ve davranışları sürekli olarak güncelleyebilmesi için uygun öğrenme ortamlarının yaratılması süreci.”(Genç ve Eryaman, 2017:94).

Bireylerin toplumsal değişimlere, gelişimlere entegrasyonu ve bu gelişmelere yenilerini ekleyebilecek gençlerin yetişmesinde toplumsal sistemin en önemli ayaklarından biri olan eğitim sistemi büyük önem arz etmektedir (Şişman, 1999 Akt: Kültekin, 2006:7). Ayrıca bilişim sistemlerinin bu denli geliştiği dijital çağda, bilgisayar destekli eğitim modelleri gündeme gelmiştir. Bilgisayar destekli eğitim sistemleri (Computer Based Instruction), bilgisayarın eğitim, öğretim ortamı olarak kullanıldığı, öğrencinin kendi

öğrenme hızı ve kapasitesine göre ortamdan faydalanacağı, kendi kendine öğrenme modelinin rahatlıkla uygulanabileceği eğitim, öğretim yöntemi olarak tanımlanmıştır. Diğer bir ifadeyle eğitim; öğretim faaliyetlerinin bilgisayar teknolojisi kullanılarak uygulanmasıdır ve dijital çağda eğitim ve öğretim sürecinde bilgisayarları çok yönlü kullanmak olanaklı hale gelmiştir. Görsel ve işitsel yönüyle de; evde, okulda, kütüphanede vb her yerde bilgisayarların kullanılabilmesi; eğitim öğretim sürecinin, her yerde devam ettirilebilmesini de olanaklı kılmıştır (Engin, Tösten, Kaya, 2010:70).

3. Dijital Çağda Medya Okuryazarlığı

Medya okuryazarlığını anlayabilmek için önce okuryazarlığın ne olduğuna bakmak gerekmektedir. Okuryazarlık, yazılı, görsel sembollerini seslendirme ve anlamlandırma yeteneği ve bu yeteneğin etkili bir şekilde kullanılması ile nesneleri, olayları, olguları ayrıntılı anlama ve bunlara kendinden yeni şeyler katarak kendini doğru ifade edebilme becerisi olarak tanımlanabilir (Aşıcı,2009: 11). Yalnız, okuma-yazma (reading-writing) eylemi ile okuryazarlık (literacy) birbirinden farklı kavramlardır. Okuma-yazma eylemi daha çok kağıt üzerindeki harfleri çözümleme olarak tanımlanırken, okuryazarlık, gelişen iletişim teknolojilerine paralel olarak yeni terimlerle birleşerek (medya okuryazarlığı, görsel okuryazarlık vb.) anlamını genişletmektedir (Kurudayıoğlu & Tüzel, 2010: 285). 21. yüzyılda sayısal teknolojide ve buna paralel olarak bilgi iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler farklı okuryazarlık kavramlarını ortaya çıkarmıştır. Bilgi okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, internet okuryazarlığı, e-okuryazarlık ve medya okuryazarlığı bu okuryazarlık kavramlarından bazılarıdır.

Bilgi okuryazarlığı kavramı ilk olarak Paul Zurkowsk tarafından kullanılmıştır. Bilginin varlığından haberdar olmayı anlatan bu kavram, insanların bilgiye ne zaman, nerede, hangi formatta ulaştıkları ve en önemlisi ulaşılan bu bilgiyi, bireylerin doğru kullanabilmesi gerekliliğini kapsar. Bilgisayar okuryazarlığını ise bilgisayar teknolojilerinin birey ve toplum üzerindeki olumlu, olumsuz etkilerini anlayabilme, bilgiye ulaşmada bilgisayar teknolojisini kullanabilme, bilgisayar program ve yazılımlarını belli amaçlarını gerçekleştirebilmek için doğru kullanabilme yeteneği olarak tanımlamak mümkündür. Elektronik okuryazarlık da dijital olan ya da daha sonradan dijital ortama aktarılan sözel, görsel, işitsel metinleri anlayabilme, yorumlayabilme, aktarabilme ve bunların analizini yapabilme yeteneğidir.

Dijital ortamlarda mürekkepler de dijitalleşmiş ve dijital çağda farklı uygulamalara ihtiyaç doğmuştur. Kitapların yerini de elektronik ortamlarda e-kitaplar almış ve böylece geleneksel metinler dijital ortamlarda farklı uygulama biçimleriyle görünür olmuştur. Bunun yanı sıra dijital bilişim teknolojisi bireylerin hayatına yeni bir mecra kazandırmış ve toplumların, insanların iletişim dünyasını değişime uğratan bu mecra internet olmuştur. İnternetin tüm dünyada hem gündelik yaşantıda hem de iş yaşantısında ağırlı olarak kullanılması ile birlikte yeni bir kavram ortaya çıkmıştır ve bu kavram internet okuryazarlığıdır. Milyonlarca bilgiyi bünyesinde tutabilen, bu yönüyle zengin bir kaynak sunabilen interneti, kaynaklara şekil verebilmek, bu kaynaklara hükmedebilmek, bunları doğru okuyabilmek amacıyla kullanabilmek internet okuryazarlığıdır (Solmaz, 2016:4-6).

Medya okuryazarlığı ise, farklı formatlardaki yazılı-basılı, görsel, işitsel ve dijital ortamlarda erişilen medya mesajlarına erişebilmek, bu iletileri anlamak ve yorumlayabilmek için gerekli bilgiye sahip olabilmektir. Ayrıca medyayı doğru, akılcı kullanabilmek, doğru tanımlayabilmek, medya kaynaklarını bilmek, bu kaynakları değerlendirebilmek, bunlardan yararlanabilmek, medyanın kişiler ve onların ideolojileri üzerindeki etkisinin farkına varabilmek, üretilen fikirleri, düşünceleri doğru kanalla iletebilmek ve medyadan gelen iletilere gerekli tepkileri verebilmektir medya okuryazarlığı (Önal, 2007:335-359). Bununla birlikte medya okuryazarlığı, genel anlamda bir medyayı ya da medya içeriğini kodlama ve medyadan gelen iletileri çözümleyerek bunları anlamlandırma olarak ifade edilmektedir. Medyadan gelen ses, görüntü ya da yazılara erişim, gelen bu mesajların anlamlandırılması, bireylerin kitle iletişim araçlarını kullanarak erişim sağladıkları bilgileri çözümleme, kodlama ve sunma gibi becerilere sahip olunması medya okuryazarlığının kapsamını ortaya koymaktadır (İnceoğlu, 2007:21). Bunun yanı sıra medya okuryazarlığı, medyayı rasyonel bir şekilde kullanabilmek, farklı kaynaklardan gelen bilgileri karşılaştırarak değerlendirmek, medyanın birey ve toplumun sahip olduğu, o toplum tarafından kabul görmüş değerleri üzerindeki etkisinin farkına varabilmek, medya işletmelerinin yapısı hakkında bilgi, fikir sahibi olmak ve farklı medya kanallarını kullanarak etkili bir iletişim kurmaktır (Özad, 2011: 89). Farklı medya okuryazarlığı tanımlarının yanı sıra medya okuryazarlığının tanımını daha da geniş boyutları ile ele almak mümkündür. Medya nedir ne anlama gelir? Medyadan yansıyan mesajlar birkaç farklı açıdan nasıl

değerlendirilebilir? Medya genel itibari ile nasıl okunmalıdır? Medyanın birey ve toplum üzerindeki ideolojik, sosyal, kültürel etkileri nelerdir? Bütün bu sorulara verilen cevapların bir anlamda karşılığıdır medya okuryazarlığı. Medyadan gelen iletileri doğru değerlendirmek ve bu iletileri, mesajları eleştirel bir bakış açısıyla doğru analiz edebilmek, gerçek olan ve kurgulanan arasındaki mesajların ayrımını yapabilmek, ideolojik yayınları çözümleyebilmek için medya okuryazarlığı günümüzde birinci derecede önem arz etmektedir.

Geçmişte büyük önem arz etmiş ve günümüzde de önemini artırarak devam ettirmiş olan medya okuryazarlığı eğitimi, başlarda sivil toplum hareketi olarak ortaya çıkmış ve sonraları ülkelerin hükümetleri tarafından benimsenmiş, bu alanda yapılan çalışmalar desteklenmiş, eğitim müfredatlarının içerisine koyulmuştur. Günümüzde ABD, Kanada, gelişmiş Avrupa ülkelerinde sivil toplum kuruluşlarının, hükümetlerin desteği ile medya okuryazarlığı okutulmakta ve Amerika'da okutulan bu derslerin içeriğinin oluşmasına medya kuruluşları da destek vermektedir (Avşar, 2014). Temelleri ilk olarak İngiltere'de 1920'li yıllarda başlamış, daha sonra Avrupa'nın diğer ülkelerinde ve Amerika'da uygulanmaya başlanmış, asıl gelişimini de Amerika'da göstermiştir (Taşkiran, 2007:7). 1930'lu yıllarda Amerika'da gelişim gösteren medya okuryazarlığı eğitimi, ancak 1970'li yıllardan sonra Kanada'da, Japonya'da ve Avrupa ülkelerinde tekamülünü gerçekleştirmiştir. Bu eğitimlerin ortak amacı; medya kuruluşları ile iş birliği yaparak, okullara medya ürünleri (dergi, gazete) göndermek, gönderilen bu ürünleri eğitim materyali olarak kullanma ve medyadan gelen iletilerin belli düşünsel süzgeçlerden geçirilerek analizlerini yapabilme becerilerinin kazandırılması olmuştur (Aktaran: Önal, 2007:338). Türkiye'de ise medya okuryazarlığı eğitiminin çok eskilere dayanan bir mazisi olmamakla birlikte, Türkiye, Amerika ve Avrupa'ya göre geride kalmış ve aradaki bu mesafenin kapatılması için zamanla yapılacak olan sistemli, doğru eğitim programlarına ihtiyaç vasıl olmuştur. Türkiye'de medya okuryazarlığı eğitimi iki ayrı grupta toplanmıştır ve bunlardan biri MEB'in (Milli Eğitim Bakanlığı), diğeri ise üniversiteler tarafından yapılan akademik çalışmalardır (Taşkiran, 2007:128). 2013 yılından itibaren MEB tarafından seçilen pilot bölgelerde medya okuryazarlığı eğitimine başlanılmış, zamanla tüm Türkiye'de medya okuryazarlığı, orta okul düzeylerinde eğitim müfredatının içerisine dahil edilmiştir. Zamanın Milli Eğitim Bakanı olan Hüseyin ÇELİK, konuyla

alakalı bir konuşmasında şunları söylemiştir: “Bir öğrencinin televizyon seyrederken kullandığı vakit, okulda geçirdiği vakitten çok daha fazladır. Dolayısıyla bunu önemsemek zorundayız. İnternet diye bir şey var. İnternet kullanımı artık bütün dünyada kaçınılmazdır. Ama internet müptelalığı, internet tiryakiliği, internet hastalığı son derece tehlikeli bir şeydir. Çocuklarımızı, halkımızı bu konularda bilinçlendirmek zorundayız. Nasıl ki bilinçli tüketiciden söz ediyorsak, ne yaptığını, haklarını, ev ödevlerini bilen vatandaştan söz ediyorsak, aynı şekilde medya ile muhatap olduğu zaman medyayı doğru okuyan, mesajları doğru okuyup değerlendiren, iyiye kullanan, iyiye kanallı eden nesiller yetiştirmek zorundayız. Buradaki esas amaç Türkiye’de bilinçli okuyucu, dinleyici oluşturmaktır” (www.rtuk.org.tr Akt: Taşkıran, 2007:132).

Amerikan Üniversitesi İletişim Okulu, Görsel Medya Bölümü’nde görev yapan Prof. Aufderheide, “Medya Okuryazarlığı Genel İlkeleri”ni şöyle sıralıyor. 1- Medya kurgudan ibarettir. 2- Medyanın gerçekliği istediği şekilde kurgular. 3- Hedef kitle, medyadan gelen değişik anlamları tartışır. 4- Medya ticaridir. 5- Medya ideoloji ve değer bildirileri içerir. 6- Medya toplumsal ve siyasi telaffuzlarda bulunur. 7- Medyada biçim ve içerik birbirleri ile ilişkilidir. 8- Her medya aracı estetik bir biçimdedir. Medya kurgudan ibarettir, tam olarak gerçeği yansıtmaz ve medya istediği ürünü, mesajı üretir öyle pazarlar. Hedef kitle bu mesaj ve ürünlerin doğal oldukları izlenimine kapılır, kurgu olabileceğini düşünmezler ama bütün bu doğallıklarına karşın aslen kurgudurlar. Medya kendi gerçekliğini kurgulayarak hedef kitleye aktarır ve bu aktarılan ürünler bireylerin zihninde gerçek olgusu oluşturur. Böylece medya, bireylerin kendi gerçeklik algılarını yeniden inşa ederek hedef kitlenin gerçek ve kurgusal olan arasında bir ayrım yapabilmelerini zorlaştırır. Bunun yanı sıra medyadan hedef kitleye iletilen mesajlar herkes için aynı anlamı taşımaz ve bireyler bu mesajları cinsiyetleri, yaşları ve kendi hayat deneyimleri ışığında farklı anlamlandırır. Ayrıca, medya ürünleri ticaridir, ürünlerini belli bir kazanç sağlamaya yönelik üretmektedir. Çünkü medya kuruluşları sektörde devam edebilmek için kazanç sağlamak zorundadırlar ve bu yüzden medya kuruluşuna sahiplik önemli bir konudur. Bir medya kuruluşu farklı işleri aynı anda yerine getiriyor ve birden fazla alanda faaliyetlerini devam ettiriyorsa bu durum medya kuruluşunun güçlü olduğu ve hedef kitlesini denetim altında tutabildiği anlamına gelmektedir. Medya okuryazarı olan kişi yani medyayı iyi okuyabilen, analiz edebilen birey,

medyanın sunduğu mesajların bir anlamının olduğunu bilir. Medya, kendi ideolojik tutumuna göre bireyleri şekillendirmeye çalışır, hedef kitleye yönelik siyasi söylemlerde bulunur ve medya toplumların, bireylerin yaşantıları, tercihleri üzerinde politik bir etkiye sahiptir. Medya okuryazarı eğitimi almış ya da medya okuryazarı olmuş birey, takip etmiş olduğu medya kuruluşunun biçiminin ya da formunun, mesaj içeriğine nasıl bir etkide bulunduğunu değerlendirir çünkü medyada biçim ve içerik birbirleri ile yakından ilişkilidir. Bununla birlikte medya kuruluşu, içeriğini sunarken kendine has bir estetik anlayışla sanatsal bir söylem kullanır ve böylece medya, mesajlarını aktarırken özenle seçerek kullandığı sözler, kelimeler sayesinde güçlü bir anlatıya sahip olmuş olur. Bireyler medyanın sunduğu bu sanatsal anlatıları dinler, izler, alır ve kendi süzgeçlerinden geçirerek değerlendirmede bulunurlar (Akt: Avşar, 2014). Bireyler ve toplumlar dünyada olup biten her şeyi medyadan öğrenmektedirler. Ayrıca, medya sadece dış dünyadan bilgiler vermekte kalmaz, gerçekliği kurgular, farklı şekle sokar ve oluşturduğu bu gerçekliği temsil eder. Bütün bu olanları yorumlayabilmek, anlamlandırabilmek medya okuryazarı olmanın önemine işaret etmektedir ve bu yüzden medya okuryazarlığının temel ilkelerini ve kavramlarını bilmek önemli hale gelmiştir (Taşkıran, 2007:105). Bunun yanı sıra medya okuryazarlığı eğitimi, yalnız medyanın olumlu, olumsuz etkilerini ve medyanın nasıl kullanılması gerektiği üzerine olmamalı, daha geniş bir çerçeveden değerlendirilerek, yaşamda meydana gelen ve medyaya yansıyan olayları anlama, yorumlama, analiz edebilme yeteneği kazandırmaya yönelik olmalıdır (Elma vd. 2010). Ayrıca çocuklar medya karşısındaki en hassas, en önemli hedef kitledir ve medyanın etkilerine daha açık durumdadırlar. Çocukların gerçek ve kurgu arasındaki ayrımın farkına tam olarak varamamaları ve medyada gördükleri şeyleri gerçek olarak algılamaları büyük bir tehlike olarak görülmektedir. Bu durum çocukların medya karşısında yetişkinlere oranla daha savunmasız oldukları gerçeğini ortaya çıkarmaktadır (Çaplı, 1996:12). Geleneksel medyanın da yavaş yavaş evrilerek yerini dijital yayıncılığa bırakması ve böylece eş zamanlı iletişim platformlarının ortaya çıkması, dijital ortamlarda bilginin çokluğu, dijital dünyanın getirmiş olduğu yenilikler medya okuryazarı eğitiminde yöntem ve içerik yeniliklerini zorunlu kılmaktadır.

“İnternet, uydu kanalları ve diğer araçlarla dünyayı daraltan, siyasi sınırların ötesine geçerek dünyayı birbirinden haberdar hale getiren küreselleşmeyle birlikte iletişim teknolojileri de gelişerek geleneksel medya

yapılanmalarında büyük değişimler meydana getirmiştir. “Yeni” olarak adlandırılan iletişim teknolojilerine bağlı olarak yeni medya politikaları da şekillenmeye başlamış ve insanlara istediklerine erişebilme, istediklerini paylaşabilme imkânı sağlayan bir medya ortamı doğmuştur. Etkileşim ve sanallık üzerine kurulu olan yeni medya zaman ve mekân kısıtlamaları olmayan yeni bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. İletişim teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte mobil iletişim, internet tabanlı medya ve sosyal ağlar gibi yeni medya araçları ortaya çıkmıştır” (Yurdigül ve Zinderen, 2012).

Teknolojik gelişmelere paralel olarak ortaya çıkan ve günümüzde eğitimin en önemli ayaklarından birini oluşturan medya okuryazarlık eğitimi, dijital kültürün yaşamın merkezine oturması ile geleneksel okuryazarlığa göre farklı platformlarda ele alınmasını ve buna uygun eğitim modellerinin geliştirilmesini zorunlu hale getirmiştir. Özellikle yeni nesil, medyanın kullanımı ve takibi noktasında eskiye oranla daha aktif ve isteklidir. Dijital teknolojik gelişmeler ile birlikte gençlerin medyayı kullanma istek ve arzularının arttığı, böylece medyayı daha yetkin bir şekilde kullanmaya başladıkları görülmektedir. Dijital çağın bu yetkin ve istekli gençleri bulundukları çağdan geleceğe meydan okumaya başlamış ve teknolojik gelişmelere entegrasyon sürecinde hiç zorluk yaşamamışlardır (Ruiz, Garcia ve Rosell, 2014:22).

“Medya okuryazarlığı eğitimi erişim becerisi ile kişinin başta internet ortamı olmak üzere farklı medyalarda belirli sistematik uygulamaları ve bazı stratejileri kullanarak ulaştığı çok sayıdaki bilgi yığını içerisinde önemsiz, yanıltıcı bilgilerin ayıklanarak, ihtiyaç duyduğu geçerli bilgiye en kısa sürede ulaşması mümkün hale getirilmektedir. Bilgiye erişim de kullanılan stratejilere; tarama ipuçlarının kullanılması, alan uzantısı bilgisinin kontrolü, içerik türünün belirlenmesi, kaynak sorgulanması ve referansın kontrol edilmesi örnek olarak verilebilir” (Çakmak, 2013:214). “Bilgisayar ve internet günümüz dünyasında çocuk ve gençlerin artık odalarına kadar girmiştir. Bu sebeple çocuk ve gençlerin bilgisayar ve interneti ne amaçla olursa olsun kullanma süreleri de artmaktadır. Bu durum onların yaşam biçimlerinde olumlu ve ya olumsuz bir takım değişiklikler meydana getirmektedir. Bilgisayar oyunları (özellikle şiddet içerenler) açısından baktığımızda çocuk ve gençler üzerinde bilgisayar ve internetin fiziksel, psikolojik, sosyal ve kültürel bakımdan olumsuz davranış değişikliklerine yol açtığı yönünde görüşler giderek artmaktadır. Bu sebeple çocuk ve gençlerin bilgisayar oyunu

oynama ve şiddet içeren bilgisayar oyunlarına yönelme nedenlerinin tespit edilmesinde her araştırma ayrı bir öneme sahiptir” (Kıran, 2011).

Öte yandan hızla gelişen yeni iletişim teknolojileri bağlamında düşünüldüğünde, medya okuryazarlığı eğitiminin mahiyetinin değiştiği ve medya okuryazarlığının bambaşka bir boyuta taşınmış olduğu görülmektedir. Ayrıca konvansiyonel (geleneksel) medyanın tek taraflı bilgi akışı, dijital iletişim teknolojilerinin gelişimi ile birlikte değişime uğramış, tek taraflı olmaktan çıkmış, böylece medyaya daha kolay müdahale edilebilen ve içeriği belirleyebilen hedef kitlenin varlığı mümkün hale gelmiştir. Yeni medyanın yaygın kullanımı ile görsel kültür ağırlık kazanmış, okuma edinimi yerini bakma edinimine bırakmıştır. Yukarıda da dolaylı olarak değinildiği gibi yeni medya okuryazarlığının geleneksel medya okuryazarlığından temel olarak ayrıldığı fark katılımcılığın ve interaktifliğin mümkün hale gelmiş olmasıdır. Geleneksel medyaya göre, dijital medyanın taşıdığı bu avantajlar medya okuryazarlığının farklı platformlarda değerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Yeni medyanın gündeme getirdiği önemli bir kavram olan, gündelik hayatta ağırlığı hissedilen sosyal medya kavramı ile toplum, sosyal, kültürel, ticari, eğitim vb. her alanda önemli değişimlere uğramıştır. Sonuç olarak; eğitimden öğretime, bilgi alışverişinden ticari alışverişlere, beğenilerimizden entelektüel faaliyetlere kadar her şey sanal ortamlarda yani internet dünyasında gerçekleştirilmeye başlanmış, bu durum yeni bir ortam olan dijital uzamı yaşam merkezine taşımıştır.

Sonuç

Dijital teknolojilerin etkisinin insan hayatının her kademesinde hissedildiği günümüzde; eğitimden sağlığa, siyasetten medyaya, askeri ihtiyaçlardan sivil yaşamın merkezine kadar her alanda dijital teknolojinin olumlu ve olumsuz etkileri görülmektedir. Dijital teknolojiye paralel olarak gelişen yeni iletişim teknolojileri, iletişim sürecinde ve medya yapısında bir dizi farklılaşmalara neden olmuştur. Yeni iletişim teknolojilerinin gelişimi ile birlikte eş zamanlı ve daha hızlı kurulan iletişim, interaktif bir boyut kazanmış, böylece bireyler kendilerine ait kullanıcılar ile hızlı etkileşim kurabilen, medya içeriklerine kolay bir şekilde müdahale edebilen ve içeriği kendileri belirleyebilen bir konuma gelmişlerdir. Bu durum, medya okuryazarlığı açısından büyük önem arz etmekte ve dijital teknoloji

Dijital Çağda Medya Okuryazarlığının Önemi

bağlamında medya okuryazarlığı eğitim, öğretiminin daha sağlıklı verilebilmesi için yine dijital teknolojiye uyumlu eğitim politikaları geliştirilmesini mecbur kılmıştır. Teknolojik olanaklardan daha fazla yararlanan, çağdaş teknoloji kullanılarak uygulanan bir eğitim modeli, medya içeriklerinin analizi ve içeriğinin çözümlenmesi konusunda gençlere daha faydalı olacaktır. Dijital teknolojilerin ağırlı olarak kullanımı medyaya hakim kullanıcıların yetiştirilmesi ve eğitilmesini de zorunlu kılmıştır. Teknolojinin her geçen gün yenilenen ve değişen özellikte olması günlük hayatın akışını da etkilemiş ve özellikle bu duruma paralel ortaya çıkan internet kullanımı insanların gündelik yaşantılarının bir parçası haline gelmiştir. Buna ek olarak ortaya çıkan, insanları evde, okulda, ofiste, her yerde internete bağlanma mecburiyetine iten internet bağımlılığı, günümüzde önemli bir sorun haline gelmiştir. Konvansiyonel medya nasıl kullanılmalıdır sorusunun yanında, yeni iletişim teknolojileri, internet ve sosyal medya nasıl kullanılmalıdır, gelen iletilerin analizi nasıl yapılmalıdır, mesajlar nasıl yorumlanmalıdır gibi sorular giderek daha fazla önem kazanmıştır. Ayrıca, dijital teknolojinin bir gerekliliği olan yeni iletişim teknolojilerine erişim noktasında yaşanan büyük problemler, medya içeriklerini çözümleme noktasında da sıkıntılara neden olmaktadır. Bu bağlamda yeni iletişim teknolojilerinin gelişimiyle giderek önemli bir konu haline gelen medya okuryazarlığı eğitimi, hem sivil toplum kuruluşları hem de hükümetler tarafından büyük bütçelerle desteklenmektedir ve başarılı bir medya okuryazarlığı eğitimi süreci, dijital çağda önemini daha fazla artırmış bulunmaktadır. Nitekim bilginin dijitalleşerek saklanması, depolanması, paylaşılması ve ulaşılmak istenilen bilginin yanlışlığı ve doğruluğu noktasında güvenilirliği, yine dijital teknoloji bağlamında medya okuryazarlığı eğitiminin önemini ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

AŞICI, M. (2009). *“Kişisel ve Sosyal Bir Değer Olarak Okuryazarlık”* Değerler Eğitimi Dergisi Cilt 7, No. 17, 9-26.

AVŞAR, Z.(2014) *“Medya Okuryazarlığı”*, İletişim & Diploması Akademik Hakemli Dergi, Başbakanlık Basın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü sayı: 2

AYDOĞAN, D.(2014). *“Romanda Dijitalleşme: E-Kitap.”* The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC October

Volume 4 Issue 4 İstanbul Kültür Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İstanbul

BAYKU, Y.(1992). “Eğitim Sisteminde Değerlendirme.” H. O. Eğitim Fakültesi Dergisi Sayı :7 Sayfa: 85. 94

CROWLEY, D., HEYER, P. (2014). *İletişim Tarihi*. (Çev: Berkay Ersöz). Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım.

ÇAKMAK, E. (2013). “Çocuk Hakları Ve Medya Okuryazarlığı Eğitimi”, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:10 Sayı:22

ÇAPLI, B. (1996). “Çocuk Ve Televizyon”, Yeni Türkiye, Cilt (12): 1334-37.

ÇAYCI, K. (2016). “İletişimin Dijitalleşmesi ve Kültürel Melezleşme” Global Media Journal TR Edition, 6 (12). İstanbul Ticaret Üniversitesi,

ELMA, C., KESTEN, A. N., DİCLE, A. N., MERCAN Uzun. E. (2010). “Türkiye’de Medya Okuryazarlığı Eğitimi: Medyanın İşleyişi ve Etik İlkeler Açısından Bir Değerlendirme, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri.” Educational Sciences: Theory&Practice, 3, 0

ENGİN, A,O. TÖSTEN, R. KAYA, M, D. (2010). “Bilgisayar Destekli Eğitim” Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. Sayı: 5.

GENÇ, S. Z., ERYAMAN, M. Y. (2017). “Değişen Değerler Ve Yeni Eğitim Paradigması” Changing Values and New Education Paradigm. Sosyal Bilimler Dergisi.

İNCEOĞLU, Y. (2007). “Medyayı Doğru Okumak”, Medya Okuryazarlığı, (Edt: Nurçay Türkoglu ve Melda Cinman Simsek), İstanbul: Kalemus Yayınları, ss. 13-19.

KARADUMAN, H. (2014). “Dijital Dünyada Dijital Vatandaşlık Eğitimi Nasıl Olmalı?” (Edt: AKÇA, Emel Baştürk). İstanbul, Umuttepe Yayınları.

KIRAN, Ö. (2011). “Şiddet İçeren Bilgisayar Oyunlarının Ortaöğretim Gençliği Üzerindeki Etkileri (Samsun Örneği).” Samsun Sempozyumu.

KOÇ, Y. (2016). “Dijital Ekoloji Ve Değişen Dünya.” HECE Aylık Edebiyat Dergisi Yıl:20, Sayı: 234-235-236 Özel Sayı: 32

KURUDAYIOĞLU, M. TÜZEL, S. (Güz 2010). “21. Yüzyıl Okuryazarlık Türleri, Değişen Metin Algısı ve Türkçe Eğitimi” TÜBAR-XXVIII.

KÜLTEKİN, S. (2006). “*Bilgi Toplumu Ve Eğitim Programları.*” TC. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi

ORMANLI, O. (2012). “*Dijitalleşme Ve Türk Sineması.*” The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC April Volume 2 Issue 2 İstanbul Kültür Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İstanbul

ÖNAL, H. İ. (2007). “*Medya Okuryazarlığı: Kütüphanelerde Yeni Çalışma Alanı Media Literacy: A New Frontier for Libraries Türk Kütüphaneciliği*”, Cilt.21, Sayı. 3

ÖZAD, B. E. (2011). “*Medya Okuryazarlığı ve Yetişkinlerin Öğrenmesi.*” (Ed. Nurçay Türkoğlu, Melda Cinman Şimşek). Medya Okuryazarlığı. İstanbul: Parşomen Yayıncılık.

Rosa Garcia Ruiz, Antonia Ramirez-Garcia, Maria M. Rodriguez-Rosell. (2014) “Media Literacy Education For A New Prosumer Citizenship” Media Education Research Journal

SOLMAZ, T. (2016). “*Yeni İletişim Teknolojileri Bağlamında Medya Okuryazarlığı*” (Yüksek Lisans Tezi). Erzurum Atatürk Üniversitesi

TAŞDELEN, V. (2016). “*İnsan Açısından Teknoloji.*” HECE Aylık Edebiyat Dergisi Yıl:20, Sayı: 234-235-236 Özel Sayı: 32

TAŞKIRAN, Ö, N. (2007). “*Medya Okuryazarlığına Giriş.*” İstanbul, Beta Basım A.Ş

TEZCAN, M. (1985). “*Eğitim Sosyolojisi*” Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 150

UÇAN, B. (2013) “*Türkiye’de Karikatürün Dijital Dönüşümü: Uykusuz Dergisi.*” The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication - TOJDAC July 2013 Volume 3 Issue 3 İstanbul Kültür Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, İstanbul

YURDİGÜL, Y. ZİNDEREN, İ. E. (2012). Yeni Medyada Haber Dili (Ayşe Paşalı Olayı Üzerinden Geleneksel Medya ve İnternet Haberciliği Karşılaştırması). *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 2 (3).